

372 వ అధ్యాయం

۳۷۲ - بَابُ مَا أَعَدَّ اللَّهُ تَعَالَى

لِلْمُؤْمِنِينَ فِي الْجَنَّةِ

అల్లాహ్ విశ్వాసుల కొరకు స్వర్గంలో తయారుచేసి ఉంచినవాటి గురించి....

అల్లాహ్ ఇలా సెలవిచ్చాడు:

భయభక్తులు కలవారు తోటలలో చెలమల మధ్య ఉంటారు. వారితో ఇలా అనబడుతుంది: "ప్రవేశించండి వాటిలోకి, శాంతి తోనూ, నిర్భయంగానూ." వారి హృదయాలలో ఇంకా మిగిలివున్న మాలిన్యాన్ని, కాపట్యాన్ని మేము తొలగిస్తాము. వారు పరస్పరం సోదరులై ఎదురెదురుగా పీతాలపై కూర్చుంటారు. అక్కడ వారు ఎట్టి శ్రమకూ గురికారు. అక్కడి నుంచి వారు బహిష్కరింపనూ బడరు." (హిజ్రా: 45-48)

"నా దాసులారా! ఈనాడు మీకు ఏ భయమూ లేదు, మీకు ఏ దుఃఖమూ కలుగదు. మీరూ, మీ భార్యలూ స్వర్గంలో ప్రవేశించండి, మిమ్మల్ని ఆనందింపజేయటం జరుగుతుంది." వారి మధ్య బంగారు పళ్ళాలూ, గిన్నెలూ త్రిప్పబడతాయి. మనస్సు ఇష్టపడే, కళ్ళకు ఇంపుగా ఉండే ప్రతి వస్తువూ అక్కడ ఉంటుంది. వారితో ఇలా అనబడుతుంది: "ఇక మీరు ఇక్కడ శాశ్వతంగా ఉంటారు. మీరు ప్రపంచంలో చేసిన కర్మల కారణంగా మీరు ఈ స్వర్గానికి వారసులయ్యారు. మీకు ఇక్కడ పండ్లూ

قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: ﴿إِنَّ الْمُنْفِقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿۴۵﴾ أَذْخَلُوهَا بِسَلْمٍ ءَامِنِينَ ﴿۴۶﴾ وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِنْ غَلِيٍّ إِخْوَانًا عَلَى سُرُرٍ مُتَقَابِلِينَ ﴿۴۷﴾ لَا يَمَسُّهُمْ فِيهَا نَصَبٌ وَمَا هُمْ بِمِنهَا بِمُخْرَجِينَ ﴿۴۸﴾﴾ [الحجر: 45 - 48].

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿يَتَوَعَّدُونَ لَأَحْرِقَ عَلَيْكُمْ الْيَوْمَ وَلَا أَنْتُمْ تَحْزَنُونَ ﴿۶۸﴾ الَّذِينَ ءَامَنُوا بِآيَاتِنَا وَكَانُوا مُسْلِمِينَ ﴿۶۹﴾ أَذْخَلُوا الْجَنَّةَ أَنْتُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ تُحْبَرُونَ ﴿۷۰﴾ يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِصِحَافٍ مِنْ ذَهَبٍ وَأَكْوَابٍ وَفِيهَا مَا شَتَّهَبَهُ الْأَنْفُسُ وَتَلَذُّ الْأَعْيُنُ وَأَنْتُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿۷۱﴾ وَتِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي أُورِثْتُمُوهَا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿۷۲﴾ لَكُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ كَثِيرَةٌ مِنْهَا تَأْكُلُونَ﴾ [الزخرف: 68 - 73].

ఫలాలూ పుష్కలంగా లభిస్తాయి. వాటిని మీరు తింటారు.” (జుభర్తుఫ్: 68-73)

“దైవభీతి గలవారు శాంతిభద్రతలు గల ప్రదేశంలో ఉంటారు: ఉద్యాన వనాలలో సెలయేళ్లలో, సన్నని పట్టువస్త్రాలూ, జరీ పట్టు వస్త్రాలూ ధరించి, ఒకరికొకరు ఎదురుగా కూర్చుండి ఉంటారు. ఇలా ఉంటుంది వారి దర్శం. పసిమిరంగు మేనులూ, అందమైన విశాలమైన కళ్ళూ గల స్త్రీలను వారికి ఇచ్చి వివాహం చేస్తాము. అక్కడ వారు రుచికరమైన అన్నిరకాల పదార్థాలనూ నిస్సంకోచంగా అడుగుతారు. అక్కడవారు మరణాన్ని ఎన్నటికీ రుచి చూడరు. ప్రపంచంలో వచ్చిన మరణమే మరణం. అల్లాహ్ తన కృపతో వారిని సరకశిక్ష నుండి కాపాడుతాడు. ఇదే గొప్ప సాఫల్యం.” (దుఖాన్: 51-57)

“నిస్సందేహంగా సజ్జనులు సుఖ సంతోషాలలో తేలియాడుతూ ఉంటారు. ఉన్నత పీఠాలపై కూర్చుండి (స్వర్గదృశ్యాలను) తిలకిస్తూ ఉంటారు. వారి ముఖాలలో నీకు సుఖసంతోషాల కళాకాంతులు కనిపిస్తాయి. ముద్రవేయ బడిన, సుమధుర మధువు వారికి ఇవ్వబడు తుంది. దానిపై కస్తూరి ముద్ర వేయబడి ఉంటుంది. ఇతరుల్ని మించిపోవాలని కోరుకునేవారు దీన్ని పొందే విషయంలో మించిపోవటానికి కృషి చేయాలి. ఆ మధువులో తస్మీమ్ కలిసి ఉంటుంది. ఇదొక సెలయేరు, దీని జలముతోపాటు దైవసాన్నిధ్యం పొందిన వారు మధువు సేవిస్తారు.”

(ముతఫ్ఫిహీన్ : 22-28)

ఈ అధ్యాయంలో సుప్రసిద్ధమైన ఇలాంటి సూక్తులు ఇంకా ఎన్నో ఉన్నాయి.

وَقَالَ تَعَالَى : ﴿ إِنَّ الْمَتَّقِينَ فِي مَقَامٍ أَمِينٍ ﴿٥١﴾ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُوبٍ ﴿٥٢﴾ يَلْبَسُونَ مِنْ سُندُسٍ وَإِسْتَبْرَقٍ مُتَقَابِلِينَ ﴿٥٣﴾ كَذَلِكَ وَزَوَّجْنَاهُم بِحُورٍ عِينٍ ﴿٥٤﴾ يَدْعُونَ فِيهَا بِكُلِّ فَاكِهَةٍ آمِنِينَ ﴿٥٥﴾ لَا يَذُقُونَ فِيهَا الْمَوْتَ إِلَّا الْمَوْتَةَ الْأُولَىٰ وَوَقَّهِنَّ عَذَابَ الْحَرِيمِ ﴿٥٦﴾ فَضَلَا مِنْ رَبِّكَ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿الدخان : ٥١-٥٧﴾ .

وَقَالَ تَعَالَى : ﴿ إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ ﴿١١﴾ عَلَى الْأَرَائِكِ يَنْظُرُونَ ﴿١٢﴾ تَعْرِفُ فِي وُجُوهِهِمْ نَضْرَةَ النَّعِيمِ ﴿١٣﴾ يُسْقَوْنَ مِنْ رَحِيقٍ مَخْمُومٍ ﴿١٤﴾ خِتَمَهُمُ الْمِسْكَ فِي ذَلِكَ فَلَيَتَأَمَّسَ الْمُتَنَافِسُونَ ﴿١٥﴾ وَرِزْقُهُمْ مِنْ تَنْبِيهِ ﴿١٦﴾ عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا الْمُقَرَّبُونَ ﴿المطففين : ٢٢-٢٨﴾ . وَالآيَاتُ فِي الْبَابِ كَثِيرَةٌ مَعْلُومَةٌ .

1882. హజ్రత్ జాబిర్ (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా ప్రబోధించారు: స్వర్గ వాసులు స్వర్గంలో తింటారు, త్రాగుతారు, కాని వారికి కాలకృతాలు తీర్చుకోవాల్సిన అవసరం ఉండదు. వారి ముక్కులో మలినాలు ఉండవు. వారికి మూత్ర విసర్జన చేసే అవసరం ఉండదు. వారు తిన్న తర్వాత వారికి ఒక త్రేన్పు వస్తుంది (ఆ త్రేన్పుతో తిన్నది మొత్తం అరిగి పోతుంది). కస్తూరి చెమటలాగా (అంటే త్రేన్పు కూడా సుగంధభరితంగా ఉంటుంది లేక వారి చెమట కస్తూరి వాసనలాగా సుగంధ భరితంగా ఉంటుంది). మనిషి దేహంలో శ్వాస ప్రక్రియ సృజించ బడినట్లు వారిలో తస్పీహ్, తక్పీర్ (ధ్యానం) సృజించబడుతుంది. (ముస్లిం)

(సహీహ్ ముస్లింలోని స్వర్గప్రకరణం)

ముఖ్యాంశాలు

ప్రపంచంలో భోజనం చేసిన తర్వాత ఒళ్లు బద్దకమైపోతుంది. దానిమూలంగా పుల్లటి త్రేన్పులు వస్తాయి. కాని స్వర్గంలో అలా కాదు. అక్కడ ఆహారం తీసుకున్న తర్వాత వచ్చే త్రేన్పులు కస్తూరి సువాసన లాగా ఆహ్లాదభరితంగా ఉంటాయి. ఒక్క త్రేన్పుతోనే తిన్నదంతా అరిగిపోతుంది. మలమూత్ర విసర్జన అవసరం కూడా ఉండదు. అదే విధంగా శరీరంలో శ్వాస ఆడినట్లు వారి నోళ్ల నుంచి దైవస్తోతం వెలువడుతూ ఉంటుంది. శ్వాస తీసుకొని వదులుతూ ఉండే పనిలో మనిషికి ఎలాంటి ఇబ్బంది ఉండదు. అసలు శ్వాస పీల్చుకోవాలని ప్రత్యేకంగా సంకల్పించుకోవాల్సిన అవసరం కూడా ఉండదు. స్వర్గవాసుల నోటి నుంచి దైవస్తోత్రం అంత సహజంగా వెలువడుతుంది. స్వర్గవాసులు తీసుకునే ఆహారం ఎంతో తేలికగా ఉంటుంది. దానిమూలంగా అసహ్యకరమైన మలమూత్ర విసర్జనలు ఉండవు. ఆ ఆహారం జీర్ణమయిన తర్వాత సుగంధభరితమైన త్రేన్పులు వస్తాయి. శరీరం నుంచి కస్తూరి లాంటి చెమట వస్తుంది.

۱۸۸۲ - وَعَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «يَأْكُلُ أَهْلُ الْجَنَّةِ فِيهَا، وَيَشْرَبُونَ، وَلَا يَتَغَوَّطُونَ، وَلَا يَمْتَحِطُونَ، وَلَا يِيُولُونَ؛ وَلَكِنْ طَعَامُهُمْ ذَلِكَ جُشَاءً كَرَشَعَ الْمِسْكَ، يُلْهِمُونَ التَّسْبِيحَ وَالتَّكْبِيرَ، كَمَا يُلْهِمُونَ النَّفْسَ». رواه مسلم.

1883. హజ్రత్ అబూహురైరా (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా ప్రబోధించారు: అల్లాహ్ ఇలా అంటున్నాడు: నేను సజ్జనులైన నా దాసుల కొరకు ఎలాంటి వస్తువును తయారుచేసి ఉంచానంటే, దాన్ని చూసిన కళ్ళు లేవు. దాని గురించి విన్న చెవులులేవు. కనీసం దాన్ని ఊహించిన మానవ హృదయం కూడా లేదు. కావాలంటే దివ్యఖుర్ఆన్ లోని ఈ సూక్తి చదవండి: “వారి కర్మలకు ప్రతి ఫలంగా కళ్ళకు చలువ కలిగించే ఎటు వంటి సామగ్రి వారి కొరకు దాచిపెట్ట బడిందో ఆ సామగ్రిని గురించి ఏ ప్రాణికి తెలియదు.” (సజ్దహ్:17)

(బుఖారీ, ముస్లిం)

(సహీహ్ బుఖారీలోని సృష్టి అరంభ ప్రకరణం - సహీహ్ ముస్లిం లోని స్వర్గముఖాల ప్రకరణం)

1884. హజ్రత్ అబూహురైరా (రజి) గారే చేసిన కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా ప్రబోధించారు: స్వర్గం లోకి ప్రవేశించే మొట్టమొదటి సమూహంలోని ప్రజల ముఖాలు పున్నమి రాత్రి చంద్రునిలా ప్రకాశిస్తూ ఉంటాయి. వారి తర్వాత స్వర్గంలో ప్రవేశించేవారి ముఖాలు ఆకాశంలోని అత్యంత ప్రకాశవంతమైన నక్షత్రాల మాదిరిగా ప్రకాశిస్తూ ఉంటాయి. స్వర్గ వాసులు మలమూత్ర వినర్జన చేయరు. వారు ఉమ్మరు, ముక్కు

۱۸۸۳ - وَعَنْ أَبِي مُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: أَعَدَدْتُ لِعِبَادِي الصَّالِحِينَ مَا لَا عَيْنٌ رَأَتْ، وَلَا أُذُنٌ سَمِعَتْ وَلَا خَطَرَ عَلَى قَلْبِ بَشَرٍ، وَأَفْرُؤُوا إِن شِئْتُمْ: ﴿ فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُمْ مِنْ قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿ [السجدة: ۱۷] متفق عليه.

۱۸۸۴ - وَعَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «أَوَّلُ زُمْرَةٍ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ عَلَى صُورَةِ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ عَلَى أَشَدِّ كَوَكَبٍ دُرِّيٍّ فِي السَّمَاءِ إِضَاءَةً: لَا يُبُولُونَ، وَلَا يَتَغَوَّطُونَ، وَلَا يَتَفَلُّونَ، وَلَا يَمْتَخِطُونَ، أَمْشَاطُهُمُ الذَّهَبُ، وَرَشْحُهُمُ الْمِسْكُ، وَمَجَامِرُهُمُ الْأَلْوَةُ - عُوْدُ الطَّيِّبِ - أَرْوَاجُهُمُ الْحُورُ الْعَيْنُ،

కూడా చీదరు. వారి దువ్వెనలు బంగారంతో చేసినవై ఉంటాయి. వారి చెమట కస్తూరిలాగా సువాసనలు వెద జల్లుతూ ఉంటుంది. వారి ఉంగరాల్లో సుగంధ భరితమైన సామ్రాణి జ్వలిస్తూ ఉంటుంది. వారి భార్యలు విశాలమైన కన్నులు గల స్వర్ణకన్యలై ఉంటారు. స్వర్ణపాసులందరి రూపాలు వారి పితా మహుడైన ఆదం రూపంలా ఒకే విధంగా ఉంటాయి. వారు (ఆదం అలైహి లాగా) అరవై బారలు ఎత్తు ఉంటారు. (బుఖారీ-ముస్లిం)

బుఖారీ - ముస్లింలలోని వేరొక ఉల్లే ఖనంలో ఇలా ఉంది: స్వర్గంలో వారు ఉపయోగించే పాత్రలు బంగారంతో తయారైనవై ఉంటాయి. వారి చెమట కస్తూరి (లాగా సువాసనలు) కలిగి వుంటుంది. వారిలో ప్రతి ఒక్కరికి ఇద్దరు భార్యలు ఉంటారు. (వారు ఎంత అందంగా ఉంటారంటే) విపరీత మైన అందం మూలంగా వారి పిక్కల మాంసంలో నుంచి లోపలి గుఱ్ఱ కూడా కనపడుతూ ఉంటుంది. వారి మధ్య విభేదాలు గాని, క్రోధ విద్వేషాలు గాని ఉండవు. వారందరి మనసులూ ఒకే మనిషి మనసులూ ఉంటాయి. ఉదయం సాయంత్రం వారు అల్లాహ్ పవిత్రతను కొనియాడుతూ ఉంటారు.

“అలా ఖల్ఖి రజులిన్ వాహిదీన్” దీన్ని అలా ఖులుఖి రజులిన్ వాహిదీన్ అని

عَلَى خَلْقِ رَجُلٍ وَاحِدٍ عَلَى صُورَةِ أَبِيهِمْ آدَمَ سِتُونَ ذِرَاعًا فِي السَّمَاءِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ. وَفِي رِوَايَةٍ لِلْبَخَارِيِّ وَمُسْلِمٍ: «أَتَيْتُهُمْ فِيهَا الذَّهَبُ، وَرَشَحُهُمُ الْمِسْكَ، وَلِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمْ زَوْجَتَانِ يُرَى مِثْعُ سَوْفِهِمَا مِنْ وَرَاءِ اللَّحْمِ مِنَ الْحُسْنِ، لَا اخْتِلَافَ بَيْنَهُمْ، وَلَا تَبَاغُضَ: قُلُوبُهُمْ قَلْبٌ وَاحِدٌ، يُسَبِّحُونَ اللَّهَ بِكُرَّةٍ وَعَشِيًّا». قَوْلُهُ: «عَلَى خَلْقِ رَجُلٍ وَاحِدٍ» رَوَاهُ بَعْضُهُمْ بِفَتْحِ الْخَاءِ وَإِسْكَانِ اللَّامِ، وَبَعْضُهُمْ بِضَمِّهِمَا، وَكِلَاهُمَا صَاحِحٌ.

కూడా చదువవచ్చు. అంటే వారందరి నడవడిక ఒకే విధంగా ఉంటుంది అని భావం. వాక్యానికి పై రెండు భావాలూ సరైనవే.

(బుఖారీలోని సృష్టి ఆరంభ ప్రకరణం)

ముఖ్యాంశాలు

1) స్వర్గవాసులందరూ రూపంలో ఒకేలాగుంటారు. ఒకడు పొట్టిగా మరొకడు పొడగరిగా, ఒకరు అందంగా ఉంటే మరొకడు వికారంగా ఈ విధంగా ఉండరు. హదీసులో వచ్చిన 'ఖులుఖ్' అన్న పదాన్ని వ్యాఖ్యానిస్తూ కొందరు పండితులు స్వర్గవాసులందరూ మంచి నడవడిక కలవారై ఉంటారనీ, నైతికంగా ఎంతో ఉన్నతస్థానంలో ఉంటారనీ, వారిలో అవినీతిపరుడు ఒక్కడు కూడా ఉండడని చెప్పారు.

2) ప్రతి స్వర్గవాసికి ఇద్దరు భార్యలుంటారు. అయితే ఆ ఇద్దరు భార్యలు స్వర్గకన్యలై ఉంటారా లేక ప్రపంచంలోని స్త్రీలై ఉంటారా? అన్నది ప్రశ్న. అన్నింటికంటే నిజమైన మాట ఏమిటంటే ఒక్క అమరవీరునికి తప్ప మిగతా స్వర్గవాసులందరికీ స్వర్గకన్యలతో సహా కేవలం ఇద్దరు భార్యలు మాత్రమే ఉంటారు. ఎందుకంటే ప్రతి స్వర్గవాసికి 72 మంది స్వర్గకన్యలు లభిస్తారన్న హదీసు ఆధారాల రీత్యా బలహీనమైనది. అయితే తిర్మిజీలోని ఒక ప్రామాణికమైన హదీసులో అమరవీరునికి మాత్రం 72 మంది స్వర్గకన్యలు లభిస్తారని చెప్పబడింది. (తిర్మిజీ గ్రంథం, జిహాద్ మహిమోన్నతుల అధ్యాయం). అయితే ఖుర్ఆన్లో "స్వర్గంలో వారికి వారు కోరినవన్నీ ఉంటాయి" అని చెప్పబడింది. కనుక ఇతర స్వర్గవాసులకు ఇద్దరు కంటే ఎక్కువమంది భార్యలు లభించటం కూడా అసంభవం ఏమీ కాదు.

3) 'హూర్' అనేది 'హూరా' అన్న పదానికి బహువచనం. తెల్లనిది, ఎర్రనిది అని దాని అర్థం. ఈ పదం 'హైరాన్' అనే పదం నుంచి వచ్చిందని చెబుతారు. స్వర్గకన్యల అందాన్ని చూసిన చూపులు సంభ్రమాశ్చర్యంలో పడిపోతాయి. అందుకని వారిని 'హూర్' అని పిలుస్తారు. 'ఈన్' అనేది 'ఐనా' అన్న పదానికి బహువచనం. లేడికన్నుల్లాగా విశాలమైన నయనాలు కలదని భావం. ఒక హదీసులో స్వర్గకన్యల సౌందర్యం గురించి ఇలా వర్ణించబడింది: వారిలో ఏ స్త్రీ అయినా ప్రపంచంలోకి తొంగిచూస్తే భూమ్యాకాశాల మధ్యనున్న ప్రదేశమంతా వెలిగిపోతుంది. సుగంధపరిమాళాలు గుభాళిస్తాయి. ఆమె తల మీద కప్పుకునే వోణీ ప్రపంచంలోని సిరిసంపదలన్నీంటి కంటే ఖరీదైనదై ఉంటుంది. (సహీహ్ బుఖారీ, జిహాద్ ప్రకరణం)

1885. హజ్రత్ ముగీరా బిన్ షోబా (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా ప్రబోధించారు: మూసా (సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం) తన ప్రభువును "స్వర్గవాసుల్లో అందరికంటే

۱۸۸۵ - وَعَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: «سَأَلَ مُوسَى ﷺ رَبَّهُ: مَا أَدْنَى أَهْلِ الْجَنَّةِ مَنزَلَةً؟ قَالَ: هُوَ رَجُلٌ يَجِيءُ بَعْدَ مَا أُدْخِلَ

తక్కువ స్థాయివాడు ఎలా ఉంటాడు?” అని అడిగారు. అందుకు అల్లాహ్ ఇలా బదులిచ్చాడు: “ఈ వ్యక్తి స్వర్గ వాసు లందరూ స్వర్గంలోకి వెళ్ళిన తర్వాత వస్తాడు. అతనితో, “స్వర్గంలోకి వెళ్ళు” అని చెప్పటం జరుగుతుంది. అందు కతను, “ప్రభూ! ఇప్పుడు వెళ్ళి ఏం లాభం? ఇప్పటికే ప్రజలు తమ స్థానాల్లో నివాసముంటూ ఉంటారు. తమ భాగాలను ఆక్రమించుకొని ఉంటారు” అని అంటాడు. అప్పు డతన్ని “నీకు ప్రపంచ రాజుల్లోని ఒక రాజు యొక్క రాజ్యమంత రాజ్యం ఇక్కడ ఇవ్వబడితే అది నీకు ఇష్టమే కదా!” అని అడగటం జరుగుతుంది. అందుకతను, “ఇష్టమే ప్రభూ!” అని అంటాడు. దానికి అల్లాహ్ ఇలా అంటాడు: “నీకు ఆ రాజ్యం ఉంటుంది. ఇంకా అంత, ఇంకా అంత, ఇంకా అంత, ఇంకా అంత....” ఐదోసారి అతను, “ప్రభూ! నాకిష్టమే” అని అంటాడు. అల్లాహ్ అతనితో, “ఇదంతా నీ కోసమే. ఇంకా ఇలాంటి పదిరెట్లు అనుకో (ఇంతేకాదు) నీ మనసు కోరుకున్నది, నీకు ఆహ్లాద కరంగా కనిపించేవన్నీ (నీకోసం) ఉంటాయి” అని చెబుతాడు. అందు కతను, “ప్రభూ! నేను ప్రసన్నుణ్ణి య్యాను” అని అంటాడు.

ఇది విన్న తర్వాత మూసా ప్రవక్త, “స్వర్గ వాసుల్లో అందరికంటే గొప్పస్థానంలో

أَهْلُ الْجَنَّةِ الْجَنَّةَ، فَيَقَالُ لَهُ: ادْخُلِ الْجَنَّةَ. فَيَقُولُ: أَيُّ رَبِّ! كَيْفَ وَقَدْ نَزَلَ النَّاسُ مَنَازِلَهُمْ، وَأَخَذُوا أَخْدَانَهُمْ؟ فَيَقَالُ لَهُ: أترَضَى أَنْ يَكُونَ لَكَ مِثْلُ مُلْكِ مُلِكٍ مِنْ مُلُوكِ الدُّنْيَا؟ فَيَقُولُ: رَضِيتُ رَبِّ، فَيَقُولُ: لَكَ ذَلِكَ وَمِثْلُهُ وَمِثْلُهُ وَمِثْلُهُ وَمِثْلُهُ، فَيَقُولُ فِي الْخَامِسَةِ: رَضِيتُ رَبِّ فَيَقُولُ: هَذَا لَكَ وَعَشْرَةٌ أَمْثَالِهِ، وَلَكَ مَا اشْتَهَتْ نَفْسُكَ، وَلَدَّتْ عَيْنُكَ. فَيَقُولُ: رَضِيتُ رَبِّ، قَالَ: رَبِّ فَأَعْلَاهُمْ مَنَزَلَةٌ؟ قَالَ: أَوْلِيكَ الَّذِينَ أَرَدْتُ؛ غَرَسْتُ كَرَامَتَهُمْ بِيَدِي، وَخَتَمْتُ عَلَيْهَا، فَلَمْ تَرَ عَيْنٌ، وَلَمْ تَسْمَعْ أُذُنٌ، وَلَمْ يَخْطُرْ عَلَى قَلْبِ بَشَرٍ، رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

ఉండే మనిషి ఎలా ఉంటాడు?” అని అడిగారు. అందుకు అల్లాహ్ “వీరే నా ఉద్దేశితులు. వీరి గౌరవవృక్షాన్ని నేను నా చేతులతో నాటాను. ఆ తర్వాత (వారు తప్ప మరెవరూ దాన్ని చూడ కూడదని) దాన్ని సీలు చేసేశాను. దాన్ని ఏ కళ్ళూ చూడలేదు. ఏ చెవులూ దాని గురించి వినలేదు. ఏ మనిషి హృదయం లోనూ దాని ఊహ కూడా రాలేదు” అని చెప్పాడు. (ముస్లిం)

(సహీహ్ ముస్లిం లోని విశ్వాసాల ప్రకరణం)

1886. హజ్రత్ ఇబ్నై మస్వూద్ (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఈ విధంగా ప్రబోధించారు: నరకవాసుల్లో అందరికంటే చివర్లో నరకం నుంచి బయటపడే, స్వర్గంలోకి అందరికంటే చివర్లో ప్రవేశించేవాని గురించి నాకు బాగా తెలుసు. ఇతను పిరుదుల ఆధారంగా ఈడ్చుకుంటూ నరకం నుంచి బయటికి వస్తాడు. దేవుడు అతనితో, “వెళ్ళు, స్వర్గంలోకి వెళ్ళు” అని అంటాడు. అతను స్వర్గంలోకి వెళ్ళి చూస్తే అక్కడంతా నిండి ఉన్నట్లు అని పిస్తుంది అతనికి. దాంతో అతను వెనక్కి తిరిగిచ్చి, “ప్రభూ! అది పూర్తిగా నిండిపోయి ఉంది” అని అంటాడు. దానికి దేవుడు మళ్ళీ, “వెళ్ళు, స్వర్గం లోకి ప్రవేశించు” అని అంటాడు. అతను మళ్ళీ స్వర్గంలోకి వెళ్తాడు.

1886 - وَعَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «إِنِّي لَأَعْلَمُ آخِرَ أَهْلِ النَّارِ خُرُوجًا مِنْهَا، وَآخِرَ أَهْلِ الْجَنَّةِ دُخُولًا الْجَنَّةَ، رَجُلٌ يَخْرُجُ مِنَ النَّارِ حَبْنًا؛ فَيَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَهُ: أَذْهَبَ فَادْخُلِ الْجَنَّةَ، فَيَأْتِيهَا، فَيُخَيَّلُ إِلَيْهِ أَنَّهُا مَلَأَى، فَيَرْجِعُ، فَيَقُولُ: يَا رَبِّ! وَجَدْتُهَا مَلَأَى، فَيَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَهُ: أَذْهَبَ فَادْخُلِ الْجَنَّةَ، فَيَأْتِيهَا، فَيُخَيَّلُ إِلَيْهِ أَنَّهُا مَلَأَى، فَيَرْجِعُ. فَيَقُولُ: يَا رَبِّ! وَجَدْتُهَا مَلَأَى، فَيَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَهُ: أَذْهَبَ فَادْخُلِ الْجَنَّةَ. فَإِنَّ لَكَ مِثْلَ الدُّنْيَا وَعَشْرَةَ أَمْثَالِهَا، أَوْ: إِنَّ لَكَ مِثْلَ عَشْرَةِ أَمْثَالِ الدُّنْيَا، فَيَقُولُ: أُنْسَخَرُ بِهَا، أَوْ تَضْحَكُ بِي وَأَنْتَ الْمَلِكُ، قَالَ: فَلَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ ضَحِكَ حَتَّى بَدَتْ نَوَاجِدُهُ فَكَانَ يَقُولُ: «ذَلِكَ أَدْنَى أَهْلِ الْجَنَّةِ مَنَزِلَةٌ، مُهَيَّئَةٌ عَلَيْهِ».

చూస్తే స్వర్గం పూర్తిగా నిండిపోయి (జనంతో) కిక్కిరిసి పోతున్నట్లు కనిపిస్తుంది. అతను వెనక్కి తిరిగొచ్చి స్వర్గం జనంతో నిండిపోయిందని చెబుతాడు. అప్పుడు అల్లాహ్ అతనితో, “వెళ్ళు, స్వర్గంలోకి ప్రవేశించు, నేను నీకు అక్కడ ప్రపంచమంత చోటు ఇచ్చాను. ప్రపంచమంతేమిటి, దానికి పదిరెట్లు ఎక్కువ విశాలమైన చోటే ఇచ్చాను” అని అంటాడు.

అందుకా వ్యక్తి, “ప్రభూ! తమరు (సర్వ లోకాల) చక్రవర్తి అయి ఉండి నాతో పరిహాసమాడుతున్నారా?” అని అంటాడు. (ఆ విషయం నమ్మశక్యం కానట్టుగా).

హదీసు ఉల్లేఖకులు ఇలా తెలియ జేస్తున్నారు: దైవప్రవక్త (సల్లం) ఈ విషయం చెబుతూ ఫక్కున నవ్వారు. అప్పుడు ఆయన దవడలు కూడా కనిపించాయి. తర్వాత, “ఆ వ్యక్తి స్వర్గ వాసుల్లో అందరికంటే తక్కువ అంతస్తు కలవాడని” చెప్పారు.

(బుఖారీ-ముస్లిం)

(సహీహ్ బుఖారీలోని రిఖాఖ్ ప్రకరణం - సహీహ్ ముస్లిం లోని విశ్వాస ప్రకరణం)

ముఖ్యాంశాలు

దైవప్రవక్త (సల్లం) సాధారణంగా చిరునవ్వులు చిందిస్తూ ఉండేవారు. కాని ఒక అథమ స్థాయి స్వర్గవాసికి దైవం తరపు నుంచి అపారమైన అనుగ్రహాలు లభించినప్పుడు అతను పడే ఆశ్చర్యాన్ని తలచుకొని ఆయన ఫక్కున నవ్వేశారు. స్వర్గవాసుల్లో అత్యంత అధమస్థాయి స్వర్గ వాసికే పదింతల ప్రపంచమంత చోటు లభించినప్పుడు అత్యున్నత స్థాయి స్వర్గవాసికి ఇంకెంత విశాలమైన చోటు, ఇంకెన్ని అద్భుతమైన అనుగ్రహాలు ప్రసాదించబడతాయో ఆలోచించండి.

1887. హజ్రత్ అబూమూసా (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా ప్రబోధించారు: స్వర్గంలో విశ్వాసి కొరకు ఒక ముత్యకుటీరం ఉంటుంది. (ఆ కుటీరం మొత్తం ఒకే ఒక ముత్యంతో నిర్మించబడి ఉంటుంది). అది అరవైమైళ్ళు ఎత్తు ఉంటుంది. అందులో విశ్వాసి భార్యలు అనేక మంది ఉంటారు. విశ్వాసి వారివైపు తిరిగినప్పుడు వారిలో ఒకరు మరొకర్ని చూడలేరు. (బుఖారీ-ముస్లిం)

“మైలు” అంటే అరవై వేల గజాలు అని అర్థం.

(సహీహ్ బుఖారీలోని సృష్టిఆరంభ ప్రకరణం - సహీహ్ ముస్లింలోని స్వర్గభాగాల ప్రకరణం)

1888. హజ్రత్ అబూ సయీద్ ఖుద్రి (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా ప్రబోధించారు: స్వర్గంలో ఒక వృక్షం ఉంది. దానిమీద బాగా తర్ఫీదునివ్వబడిన, అత్యంత వేగంగా పరిగెత్తే గుర్రం మీద రౌతు వందేళ్ళు ప్రయాణించినా ఆ వృక్షానికి అంతం ఉండదు. (బుఖారీ-ముస్లిం)

బుఖారీ-ముస్లింలోనే అబూహురైరా గారి వేరొక ఉల్లేఖనం ప్రకారం దైవ ప్రవక్త (సల్లం) ఇలా ప్రవచించినట్లు ఉంది: ఆ వృక్షం నీడలో ఒక రైతు వందేళ్ళు ప్రయాణించినా ఆ నీడ చివరి దాకా చేరుకోలేడు.

(సహీహ్ బుఖారీలోని రిఖాఖ్ ప్రకరణం-సహీహ్ ముస్లింలోని స్వర్గభాగాల ప్రకరణం)

۱۸۸۷ - وَعَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «إِنَّ لِلْمُؤْمِنِ فِي الْجَنَّةِ لَخَيْمَةً مِّنْ لُّؤْلُؤَةٍ وَاحِدَةٍ مُّجَوَّفَةٍ طُولُهَا فِي السَّمَاءِ سِتُونَ مِثْلًا. لِلْمُؤْمِنِ فِيهَا أَهْلُونَ، يَطُوفُ عَلَيْهِمُ الْمُؤْمِنُونَ فَلَا يَرَى بَعْضُهُمْ بَعْضًا». مَتَّقْ عَلَيْهِ. «المِثْلُ»: سِتَّةَ آلَافِ ذِرَاعٍ.

۱۸۸۸ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدِ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: «إِنَّ فِي الْجَنَّةِ لَشَجْرَةً يَسِيرُ الرَّاِكِبُ الْجَوَادُ الْمُضْمَرَّ السَّرِيعَ مِائَةَ سَنَةٍ مَا يَقْطَعُهَا» مَتَّقْ عَلَيْهِ. وَرَوِيَاهُ فِي «الصَّحِيحَيْنِ» أَيْضًا مِنْ رِوَايَةِ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: «يَسِيرُ الرَّاِكِبُ فِي ظِلِّهَا مِائَةَ سَنَةٍ مَا يَقْطَعُهَا».

ముఖ్యశాసనాలు

హదీసులో “ముజమ్మర్” అనే పదం వచ్చింది. గుర్రాన్ని ముందు బాగా మేపి లావుగా చేస్తారు. ఆ తర్వాత దాని ఆహారాన్ని కొద్దికొద్దిగా తగ్గిస్తూ దాని బరువును తగ్గిస్తారు. ఇలాంటి గుర్రాన్నే ‘ముజమ్మర్ గుర్రం’ అని పిలుస్తారు. ఇది ఇతర గుర్రాలకంటే బలంగా ఉంటుంది. అత్యంత వేగంగా పరుగెత్తుతుంది. వృక్షపు నీడ అంటే బహుశా దాని కొమ్మలు కావచ్చు. ఎందుకంటే చెట్టునీడ పడటానికి స్వర్గంలో సూర్యరశ్మి ఉండదు.

1889. హజ్రత్ అబూసయ్యాద్ (రజి) గారే చేసిన మరొక కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం), “స్వర్గవాసులు తమకంటే ఉన్నతస్థానంలో ఉండేవారిని, ఏ విధంగానైతే మీరు తూర్పు, పశ్చిమ దిగ్మండలాల్లో మెరిసే నక్షత్రాలను చూస్తారో, ఆ విధంగా చూస్తారు. వారి పరస్పర విశిష్టతల ఆధారంగా ఇలా జరుగుతుంది” అని చెప్పారు. ఆ మాట విని సహచరులు, “దైవప్రవక్తా! ఆ ఉన్నత స్థానాలు దైవప్రవక్తలవి అయి ఉంటాయా? అక్కడకు వారు తప్ప మరెవరూ చేరుకోలేరా?” అని అడిగారు. అందుకు దైవప్రవక్త (సల్లం) “ఎందుకు చేరుకోలేరు! ఎవరిచేతిలోనైతే నా ప్రాణం ఉందో ఆయన సాక్షిగా చెబుతున్నాను. ఆ స్థానాలు అల్లాహ్ ను విశ్వసించి, దైవప్రవక్తలను బలపరచిన వారివే అయివుంటాయి” అని చెప్పారు. (బుఖారీ-ముస్లిం)

۱۸۸۹ - وَعَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ :
 « إِنَّ أَهْلَ الْجَنَّةِ لَيَتَرَاءُونَ أَهْلَ الْغُرَفِ مِنْ
 فَوْقِهِمْ كَمَا تَتَرَاءُونَ الْكُوكَبَ الدَّرِيِّ الْغَابِرِ
 فِي الْأَفْقِ مِنَ الْمَشْرِقِ أَوِ الْمَغْرِبِ لِيَتَفَاضَلَ
 مَا بَيْنَهُمْ » قَالُوا : يَا رَسُولَ اللَّهِ ! تِلْكَ مَنَازِلُ
 الْأَنْبِيَاءِ لَا يَبْلُغُهَا غَيْرُهُمْ ؟ قَالَ : « بَلَى
 وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ رَجَالَ آمَنُوا بِاللَّهِ
 وَصَدَّقُوا الْمُرْسَلِينَ ». مَتَّقْ عَلَيْهِ .

(సహీహ్ బుఖారీలోని సృష్టి ఆరంభ ప్రకరణం - సహీహ్ ముస్లిం లోని స్వర్గభాగాల ప్రకరణం)

ముఖ్యాంశాలు

స్వర్గవాసుల్లోని విశ్వాసం, దైవభీతి, ధర్మపరాయణతల ఆధారంగా వారి స్థానాల్లో కూడా హచ్చుతగ్గులుంటాయి. చాలామంది విశ్వాసులు తమ విశ్వాసం, దైవభక్తి ఆధారంగా దైవప్రవక్తల స్థానానికి కూడా చేరుకుంటారు.

1890. హజ్రత్ అబూహురైరా (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా ప్రవచించారు: స్వర్గంలో ఒక విల్లు పెట్టుకునేటంతటి చోటు సూర్యుడు ఉదయించే లేక అస్తమించే ప్రపంచం మొత్తానికంటే శ్రేష్ఠమైనది.
(బుఖారీ-ముస్లిం)

(సహీహ్ బుఖారీలోని సృష్టి ఆరంభ ప్రకరణం - సహీహ్ ముస్లింలోని వ్యాఖ్యానాల ప్రకరణం)

1891. హజ్రత్ అనస్ (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా ప్రబోధించారు: స్వర్గంలో ఒక అంగడి ఉంటుంది. ప్రతివారం జుమారోజున ప్రజలు అక్కడికి వస్తారు. ఆ సమయంలో ఉత్తరం దిక్కునుంచి ఒక పవనం వీస్తుంది. అది వారి ముఖాల్లో, దుస్తుల్లో సువాసనలు వ్యాపింప జేస్తుంది. దాంతో వారి అందచందాలు మరింత పెరిగిపోతాయి. ద్విగుణీకృతమైన అందచందాలతో వారు తమ ఇంటివారి దగ్గరికి వెళ్ళినప్పుడు వారితో వారి ఇంటి వారు, “దైవం సాక్షి! మీరు మునుపటి కన్నా అందంగా తయారయ్యారు” అంటారు.

۱۸۹۰ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: «لِقَابِ قَوْسٍ فِي الْجَنَّةِ خَيْرٌ مِمَّا تَطَّلِعُ عَلَيْهِ الشَّمْسُ أَوْ تَغْرُبُ» مَتَّقْ عَلَيْهِ.

۱۸۹۱ - وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: «إِنَّ فِي الْجَنَّةِ سُوْفَا يَأْتُونَهَا كُلَّ جُمُعَةٍ. فَتَهْبُ رِيْحُ الشَّمَالِ، فَتَخْتَرُ فِي رُجُومِهِمْ وَثِيَابِهِمْ، فَيَزْدَادُونَ حُسْنًا وَجَمَالًا، فَيَرْجِعُونَ إِلَى أَهْلِيهِمْ، وَقَدْ اِزْدَادُوا حُسْنًا وَجَمَالًا، فَيَقُولُ لَهُمْ أَهْلُوهُمْ: وَاللَّهِ! لَقَدْ اِزْدَدْتُمْ حُسْنًا وَجَمَالًا فَيَقُولُونَ: وَأَنْتُمْ وَاللَّهِ! لَقَدْ اِزْدَدْتُمْ بَعْدَنَا حُسْنًا وَجَمَالًا» رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

రయ్యారు” అని అంటారు. దానికి వారు కూడా ఇంటివారితో, “దైవం సాక్షి! మేము బయటికి వెళ్ళిన తర్వాత మీ అందం కూడా ద్విగుణీకృతమయింది” అని అంటారు. (ముస్లిం)

(సహీహ్ ముస్లిం లోని స్వర్గభాగ్య ప్రకరణం)

ముఖ్యాంశాలు

స్వర్గంలోనూ అంగడి, మార్కెట్లు ఉంటాయి. అక్కడ వస్తువులు ఎలాంటి ఖరీదు లేకుండా లభిస్తాయి. ప్రజలు ప్రతివారం అక్కడికి వచ్చి తమకు కావలసిన వస్తువులు పట్టుకొళతారు. అక్కడ సూర్యరశ్మి ఉండదు. పగలు రేయి అన్నమాట కూడా ఉండదు. ప్రపంచంలో ఎండలో బయటికి వెళ్తే ముఖం వాడిపోతుంది. దేహం అందవిహీనమవుతుంది. కాని స్వర్గంలో మాత్రం స్త్రీ పురుషులెవరైనా బయటికి వెళ్ళి వస్తే వారి సౌందర్యం మరింత ప్రకాశితమవుతుంది. దాని మూలంగా వారి మధ్య ఆకర్షణ, ప్రేమానురాగాలు మరింత పెరిగిపోతాయి. వారిమీద ఎన్నటికీ వృద్ధాప్య ఛాయలు కూడా పడవు.

1892. హజ్రత్ సహ్లా బిన్ సాద్(రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా ప్రబోధించారు: స్వర్గవాసులు తమకంటే ఉన్నత అంతస్తులను, ఏ విధంగానైతే మీరు తూర్పు, పశ్చిమ దిగ్ముండలాల్లో మెరిసే నక్షత్రాలను చూస్తారో ఆ విధంగా చూస్తారు.

(బుఖారీ-ముస్లిం)

(సహీహ్ బుఖారీ: కితాబురిఖాభ్; సహీహ్ ముస్లిం: కితాబుల్ జన్నహ్)

۱۸۹۲ - وَعَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: إِنَّ أَهْلَ الْجَنَّةِ لَيَتَرَاءَوْنَ الْعُرْفَ فِي الْجَنَّةِ كَمَا تَتَرَاءَوْنَ الْكَوْكَبَ فِي السَّمَاءِ، مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

ముఖ్యాంశాలు

ఈ హదీసు ఇంతకు ముందు కూడా వచ్చింది. 1889వ హదీసు చూడండి. అందులో ఉన్నత అంతస్తుల్లో ఉండే వారిని చూస్తూ ఉంటారన్న మాట ఉంది. ఇందులోనేమో ఉన్నత అంతస్తులను చూస్తూ ఉంటారన్న ప్రస్తావన ఉంది. ఈ రెండు హదీసుల్లోనూ ఎలాంటి వైరుధ్యం లేదు. అంతస్తుల్లో ఉన్నవారిని చూస్తే అంతస్తులను చూసినట్టే కదా!

1893. హజ్రత్ సహ్లా బిన్ సాద్ (రజి) గారే చేసిన మరొక కథనం: నేను దైవ ప్రవక్త (సల్లం) గారి ఒక సమావేశానికి హాజరయ్యాను. అందులో ఆయన స్వర్గం గురించి వివరించారు. చివర్లో మాట ముగిస్తూ ఆయన, “అందులో ఎలాంటి అనుగ్రహాలు ఉన్నాయంటే వాటిని ఏ కళ్ళూ చూడలేదు. వాటి గురించి ఏ చెవులూ వినలేదు. ఏ మనిషి హృదయమూ వాటి గురించి ఊహించనయినా ఊహించలేదు” అన్నారు. తర్వాత దివ్యఖుర్ఆన్ లోని “వారి వీపులు పడకలకు ఎడంగా ఉంటాయి” అన్న సూక్తిని “వారి కర్మలకు ప్రతిఫలంగా, కళ్ళకు చలువ కలిగించే ఎటువంటి సామగ్రి వారికొరకు దాచిపెట్టబడిందో ఏ ప్రాణికి తెలియదు” వరకు పఠించారు. (బుఖారీ)

(జామివుల్ ఉసూల్)

జామివుల్ ఉసూల్ గ్రంథంలోని పాద వ్యాఖ్యానంలో ఇలావుంది: ఈ ఉల్లేఖనం సహ్లా బిన్ సాద్ ఆధారంగా బుఖారీలో మాకు దొరకలేదు. షేఖ్ అబ్దుల్ గనీ నాబిలిసీ దీన్ని ‘జఖా యిరుల్ మవారిస్’ గ్రంథంలో పేర్కొన్నారు. కేవలం ముస్లిం గ్రంథం ఆచూకీ తెలిపారు. నిజంగానే ముస్లింలోని స్వర్గభాగ్యాల ప్రకరణం ప్రారంభంలో ఈ హదీసు ఉంది.

ముఖ్యాంశాలు

దైవప్రవక్త (సల్లం) స్వర్గం గురించి బోధించిన విషయాలు దివ్యఖుర్ఆన్ లో కూడా సూచనప్రాయంగా వివరించబడ్డాయి. అందుకే హదీసులు దివ్యఖుర్ఆన్ కు వ్యాఖ్యానం లాంటివనీ, అవి లేకుండా ఖుర్ఆన్ ను అర్థం చేసుకోవటానికి వీలుకాదని చెబుతారు.

1894. హజ్రత్ అబూ సయీద్ మరియు అబూ హురైరా (రజి)ల కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం)

۱۸۹۳ - وَعَنْهُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ :
 شَهَدْتُ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ مَجْلِسًا وَصَفَ فِيهِ
 الْجَنَّةَ حَتَّى انْتَهَى، ثُمَّ قَالَ فِي آخِرِ حَدِيثِهِ :
 «فِيهَا مَا لَا عَيْنٌ رَأَتْ، وَلَا أذُنٌ سَمِعَتْ،
 وَلَا خَطَرَ عَلَى قَلْبِ بَشَرٍ، ثُمَّ قَرَأَ ﴿ تَتَجَفَّئُ
 جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ ﴾ إِلَى قَوْلِهِ تَعَالَى :
 ﴿ فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُم مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ ﴾ .
 رواه البخاري .

۱۸۹۴ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ
 رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ : « إِذَا

ఇలా ప్రబోధించారు: స్వర్గవాసులు స్వర్గంలోకి ప్రవేశించిన తర్వాత ఒక ప్రకటన కర్త ఇలా ప్రకటిస్తాడు: “మీకిక జీవితమే జీవితం. మృత్యువు ఇక ఎన్నటికీ మీ దరి చేరదు. ఇక నుంచి మీకు ఆరోగ్యమే ఆరోగ్యం, ఇక ముందెన్నడూ మీరు అనారోగ్యం పాలవరు. ఇక మీరు ఎన్నటికైనా యువకులుగానే ఉంటారు. ఎన్నటికీ ముసలివారుకారు. ఎన్నడూ సుఖం గానే ఉంటారు. ఎన్నటికీ దుఃఖానికి లోనుకారు.” (ముస్లిం)

(సహీహ్ ముస్లిం లోని స్వర్గభాగ్యాల ప్రకరణం)

ముఖ్యాంశాలు

ప్రపంచంలో మనిషి జీవిస్తున్నాడు. కాని అతని ఈ జీవితం ఎప్పుడు, ఏ క్షణాన అంతమయి పోతుందో తెలియదు. ప్రపంచంలో అందరికంటే ఎక్కువ ఆరోగ్యవంతుడు కూడా తనకు ఇక ఏ రోగం అంటుకోదని మీసం మెలెయలేడు. అలాగే యవ్వనం ఎప్పుడూ ఉండేది కాదు. చూస్తూ చూస్తూనే యువకుడు ముసలివాడైపోతాడు. అదే విధంగా సుఖ సంతోషాలను, ఆనందైశ్వర్యాలను మనం నిలిపి ఉంచుకోలేము. ఏ నిమిషాన సుఖసంతోషాలు ఎగిరిపోయి, బాధల ‘సునామీ’ తరుముకు వస్తుందో తెలియని అనిశ్చిత, అశాశ్వత, క్షణభంగుర బుద్బుధప్రాయం- ఈ లోకం! కాని దీనికి భిన్నంగా స్వర్గం సకల సుఖాలకు నిలయం. అనంత ఆనందానికి ఆయువు పట్టు. అక్కడ జీవితమేగాని మరణం ఉండదు. ఆరోగ్యమేగాని అనారోగ్యపు ఛాయలు కూడా ఉండవు. కరగని యవ్వనం, తరగని సంతోషం. ఇదే శాశ్వత స్వర్గభాగ్యం! దేవుడు తన ప్రియదాసులకు ప్రసాదించే గొప్పవరం!! అల్లాహ్ మనందరికీ కూడా ఆ మహాభాగ్యాన్ని ప్రసాదించాలని కోరుకుందాం.

1895. హజ్రత్ అబూహురైరా (రజి కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త(సల్లం) ఇలా ప్రబోధించారు: మీలో అత్యంత అధమ స్థాయి స్వర్గవాసి పరిస్థితి ఎలా ఉంటుందంటే - అల్లాహ్ అతన్ని ఏమైనా కోరుకోమని అంటాడు. అతను

دَخَلَ أَهْلُ الْجَنَّةِ الْجَنَّةَ يُنَادِي مُنَادٍ: إِنَّ لَكُمْ أَنْ تَحْيَوْا، فَلَا تَمُوتُوا أَبَدًا، وَإِنَّ لَكُمْ أَنْ تَصِحُّوا، فَلَا تَسْقَمُوا أَبَدًا، وَإِنَّ لَكُمْ أَنْ تَبْرُوا، فَلَا تَهْرَمُوا أَبَدًا، وَإِنَّ لَكُمْ أَنْ تَعْمُوا، فَلَا تَبْأَسُوا أَبَدًا، رواه مُسْلِمٌ.

۱۸۹۵ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: «إِنَّ أَدْنَى مَقْعَدٍ أَحَدِكُمْ مِنَ الْجَنَّةِ أَنْ يَقُولَ لَهُ: تَعَنَّ، فَيَتَمَنَّى وَيَتَمَنَّى، فَيَقُولُ لَهُ: هَلْ تَمَنَيْتَ؟»

కోరుకుంటాడు, ఇంకా కోరుకుంటాడు. అప్పుడు అల్లాహ్ అతన్ని, “కోరు కోవటం అయిపోయిందా?” అని అడుగుతాడు. అతను “అయిపోయింద”ంటాడు. అప్పుడు అల్లాహ్, “నీకు నీవు కోరుకున్నదీ లభిస్తుంది. ఇంకా అంత కూడా లభిస్తుంది” అని అంటాడు. (ముస్లిం)

(సహీహ్ ముస్లిం లోని విశ్వాస ప్రకరణం)

1896. హజ్రత్ అబూసయ్యాద్ ఖుద్రీ (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా ప్రబోధించారు: అల్లాహ్ స్వర్గవాసులను పిలుస్తాడు. స్వర్గవాసులు, “సలవీయండి ప్రభూ! మీరు మంచి కోసమే మమ్మల్ని పిలుస్తారు. సకల మేళ్ళు మీ చేతుల్లోనే ఉన్నాయి” అని అంటారు. “మీరు సంతోషంగానే ఉన్నారు కదా!” అని అడుగుతాడు దేవుడు. దానికి స్వర్గవాసులు “ప్రభూ! నీవు మాకు సృష్టిలో మరెవరికీ ఇవ్వనన్ని అనుగ్రహాలు ఇచ్చావు. అలాంటప్పుడు సంతోషంగా ఎందుకుండము” అని అంటారు. దానికి అల్లాహ్, “నేను మీకు దాని కంటే శ్రేష్ఠమైన వస్తువు ఇవ్వనా?” అని అడుగుతాడు. అందుకు వారు, “దాని కంటే శ్రేష్ఠమైన వస్తువా!” అని ఆశ్చర్యపోతారు. అప్పుడు అల్లాహ్, “నేను మీ మీద నా ప్రసన్నతను అవతరింప

فَيَقُولُ: نَعَمْ، فَيَقُولُ لَهُ: فَإِنَّ لَكَ مَا تَمَنَيْتَ وَمِثْلَهُ مَعَهُ، رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1896 - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: «إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ لِأَهْلِ الْجَنَّةِ: يَا أَهْلَ الْجَنَّةِ! فَيَقُولُونَ: لَبَّيْكَ رَبَّنَا وَسَعْدَيْكَ، وَالْخَيْرُ فِي يَدَيْكَ، فَيَقُولُ: هَلْ رَضِيتُمْ؟ فَيَقُولُونَ: وَمَا لَنَا لَا نَرْضَى يَا رَبَّنَا! وَقَدْ أَعْطَيْتَنَا مَا لَمْ نَعْطَ أَحَدًا مِنْ خَلْقِكَ! فَيَقُولُ: أَلَا أُعْطِيكُمْ أَفْضَلَ مِنْ ذَلِكَ؟ فَيَقُولُونَ: وَأَيُّ شَيْءٍ أَفْضَلُ مِنْ ذَلِكَ؟ فَيَقُولُ: أَحَلُّ عَلَيْكُمْ رِضْوَانِي، فَلَا أَسْخَطُ عَلَيْكُمْ بَعْدَهُ أَبَدًا. مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

జేస్తున్నాను. ఇక ముందు నేను మీ పట్ల ఎన్నటికీ అప్రసన్నుణ్ణి కాను” అని అంటాడు. (బుఖారీ-ముస్లిం)

ముఖ్యాంశాలు

అల్లాహ్ తన ప్రసన్నతను అవతరింపజేస్తున్నానని చెప్పటం స్వర్గ అనుగ్రహాలన్నింటికంటే గొప్పదన్నమాట.

1897. హజ్రత్ జరీర్ బిన్ అబ్దుల్లాహ్ (రజి) కథనం: మేము దైవప్రవక్త (సల్లం) దగ్గర ఉన్నప్పుడు ఆయన పున్నమి రాత్రి చంద్రుని వైపు చూస్తూ, “ఇప్పుడు మీరు ఈ చంద్రుణ్ణి ఎలా చూస్తున్నారో (రేపు స్వర్గంలో) మీ ప్రభువుని కూడా ఇలాగే స్పష్టంగా చూడగలుగతారు. ఆయన్ని చూడటంలో మీకు ఎలాంటి ఇబ్బందీ కలుగదు” అని చెప్పారు. (బుఖారీ-ముస్లిం)

۱۸۹۷ - وَعَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كُنَّا عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فنَظَرْنَا إِلَى الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ، وَقَالَ: «إِنَّكُمْ سَتَرَوْنَ رَبَّكُمْ عَيْنَانَا كَمَا تَرَوْنَ هَذَا الْقَمَرَ، لَا تَضَامُونَ فِي رُؤْيَيْهِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

(సహీహ్ బుఖారీలోని నమాజు వ్యవధుల ప్రకరణం - సహీహ్ ముస్లింలోని మస్బిదుల ప్రకరణం)

ముఖ్యాంశాలు

ఆకాశంలోని చంద్రుణ్ణి చూడటానికి గుమిగూడాల్సిన అవసరం ఉండదు. ఎట్టి ఇబ్బందులూ ఉండవు. సరిగ్గా అలాగే స్వర్గంలో స్వర్గవాసులందరూ ఒకేసారి తమ ప్రభువును దర్శించగలుగతారు. ఆయన్ని దర్శిస్తున్నప్పుడు స్వర్గవాసుల మధ్య తోపులాటలు, తొక్కిసలాటలు జరుగవు. ఆకాశంలో చంద్రుణ్ణి చూసేటంత ప్రశాంతంగా అల్లాహ్ ను చూస్తారు. అసలు ఈ దైవదర్శనం ఎలా ఉంటుంది? ఈ విషయాన్ని పోలికలతో, ఉపమానాలతో వివరించటానికి ఆస్కారం లేదు. ఎందుకంటే దేవుణ్ణి గురించి దివ్యఖుర్ఆన్ “లైస కమిసిలిహీ పైవున్” అంటే, ఆయన్ని పోలిన వస్తువేదీ లేదంటోంది. ఏమయినప్పటికీ ఈ దర్శనం ప్రాపంచికమైన కళ్ళతో మాత్రం జరగదు. ఎందుకంటే ఈ కళ్ళు నశ్వరమైనవి. వీటిలో దైవాన్ని చూసేటంతటి శక్తి ఉండదు. అందుకే విద్వాంసులు - మేరాఖ్ లో దైవప్రవక్త (సల్లం) కూడా అల్లాహ్ ను చూడలేదని వాదిస్తారు. దైవప్రవక్త సతీమణి హజ్రత్ ఆయిషాగారి ఒక ఉల్లేఖనం కూడా ఈ వాదనను బలపరుస్తోంది. అయితే స్వర్గవాసులకు స్వర్గంలో లభించే కళ్ళు అనశ్వరమైనవై ఉంటాయి,

వాటిలో అల్లాహ్ ను చూడగలిగే శక్తి ఉంటుంది. కనుక వారు అక్కడ ప్రభువును దర్శించు కుంటారు.

1898. హజ్రత్ సుహైబ్ (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రపక్త(సల్లం) ఇలా ప్రబోధించారు: స్వర్గవాసులు స్వర్గంలోకి ప్రవేశించిన తర్వాత అల్లాహ్ వారిని, “నేను మీకు ఇంకా ఏమైనా ఇవ్వాలని కోరుకుంటున్నారా మీరు?” అని అడుగుతాడు. అందుకు వారు “నీవు మా ముఖాలను (సౌందర్యంతో) ప్రకాశింపజేయలేదా? మమ్మల్ని స్వర్గంలోకి తీసుకురాలేదా? నరకం నుంచి రక్షించలేదా? (ఇంకా ఏం కావాలి మాకు?)” అని అంటారు. వెంటనే అల్లాహ్ తెరను తొలగిస్తాడు (వారంతా ఆయన్ని దర్శించు కుంటారు). ఇక వారికి ఇవ్వబడిన వాటిలో దైవదర్శనం కంటే ప్రియమైనది ఏదీ ఉండదు.

(ముస్లిం)

(సహీహ్ బుఖారీలోని విశ్వాస ప్రకరణం)

ముఖ్యాంశాలు

పరలోకంలో దైవదర్శనం జరుగుతుందన్న విషయాన్ని ఈ హదీసు కూడా సమర్థిస్తోంది. అయితే ఈ దర్శనభాగ్యం కేవలం స్వర్గంలోని విశ్వాసులకు మాత్రమే కలుగుతుంది. ఇది స్వర్గ అనుగ్రహాలన్నిటిలోకెల్లా అతిపెద్ద అనుగ్రహం. ఈ విషయం దివ్యఖుర్ఆన్ ద్వారా కూడా నిరూపితమవుతోంది. “ఆ రోజున కొందరి ముఖాలు కళకళలాడుతూ ఉంటాయి, తమ ప్రభువు వైపు చూస్తూ ఉంటాయి” (ఖియామా: 22,23 సూక్తులు). కనుక స్వర్గంలో విశ్వాసులు మాత్రమే దేవుణ్ణి దర్శిస్తారన్న విషయమై అహ్లాసున్నత్ వారందరి మధ్య ఏకాభిప్రాయమున్నది. దీనిగురించి ఎలాంటి భేదాభిప్రాయం లేదు. అయితే ఖవారిజ్, మూతజిలా, జహ్మియా, ముర్జియా

۱۸۹۸ - وَعَنْ صُهَيْبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: «إِذَا دَخَلَ أَهْلُ الْجَنَّةِ الْجَنَّةَ يَقُولُ اللهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: تُرِيدُونَ شَيْئًا أَزِيدُكُمْ؟ فَيَقُولُونَ: أَلَمْ تَبَيِّضْ وُجُوهَنَا. أَلَمْ تَدْخِلْنَا الْجَنَّةَ وَتَنْجِنَا مِنَ النَّارِ؟ فَيَكْشِفُ الْحِجَابَ، فَمَا أُعْطُوا شَيْئًا أَحَبَّ إِلَيْهِمْ مِنَ النَّظَرِ إِلَى رَبِّهِمْ» رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

లాంటి భ్రష్టవర్గాలవారు మాత్రం దీన్ని అంగీకరించరు. తమ భ్రష్టత మూలంగా వీరు పరలోకంలో స్వర్గానికి వెళ్ళలేరు. దేవుణ్ణి చూడలేరు. “ఎంతమాత్రం కాదు, నిశ్చయంగా ఆ రోజున వారు తమ ప్రభువు దర్శనం లభించకుండా పోతారు.” (ముతఫ్ఫిఫీన్:15). అహ్లాసున్నత్ వర్గం వారు మాత్రం తమ నమ్మకం ప్రకారం స్వర్గంలోకి ప్రవేశించి తమ ప్రభువు దర్శనా భాగాన్ని అర్జులవుతారు.

ఇమామ్ నవవీ (రహ్మాలై) పై హదీసుతో తన గ్రంథం రియాజుస్సాలిహీన్ ని పూర్తిచేసి జీవితపు మేలైన సమాప్తాన్ని ఆశించారు. కనుక గ్రంథకర్త లాగే దీని అనువాదకుడు, వ్యాఖ్యాత, దీని ప్రచురణకర్తలు, ఇంకా ఈ సత్కార్యంలో తోడ్పడిన వారంతా మేలైన సమాప్తంతో స్వర్గంలోకి ప్రవేశించాలనీ వారందరికీ దైవ దర్శన భాగ్యం లభించాలని ఆశిద్దాం.

దివ్యఖుర్ఆన్ లో అల్లాహ్ ఇలా సెల విచ్చాడు:

“విశ్వసించి మంచి పనులు చేస్తూ ఉండిన వారిని వారి ప్రభువు వారి విశ్వాసం కారణంగా సరియైన మార్గంలో నడుపుతాడు. భోగభాగ్యాలతో నిండివున్న స్వర్గవనాలలో వారి క్రింద కాలువలు ప్రవహిస్తాయి. అక్కడ వారు ‘అల్లాహ్! నీవు పవిత్రుడవు’ అని స్తుతిస్తారు, పరస్పరం శాంతికలుగుగాక అని దీవించుకుంటూ ఉంటారు. వారి ప్రతి మాటకు ముగింపు ఇలా ఉంటుంది: స్తోత్రమంతా సకలలోకాల ప్రభువైన అల్లాహ్ కు మాత్రమే.” (యూనుస్: 9,10)

వివరణ

గ్రంథకర్త ఇమామ్ నవవీ (రహ్మాలై) అన్నింటికంటే చివర్లో, తాను ఇంతకుముందు పేర్కొన్న హదీసును పోలిన దైవసూక్తిని పొందుపరచారు. ఆ సూక్తిలో సదాచరణ చేసే విశ్వాసులకు స్వర్గభువనాల్లో ఇవ్వబడింది. మొత్తానికి ఈ సూక్తి ద్వారా కూడా ఆయన ఉత్తమ సమాప్తాన్ని సూచిస్తున్నారు. దానికొరకు ప్రార్థన చేస్తున్నారు. అల్లాహ్ మనందరి విషయంలోనూ ఈ ప్రార్థనను స్వీకరించుగాక! మనకు మేలైన సమాప్తాన్ని కలిగించుగాక!

قال الله تعالى : ﴿ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ يَهْدِيهِمْ رَبُّهُم بِإِذْنِهِمْ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهِمُ الْأَنْهَارُ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ۝ دَعْوُهُمْ فِيهَا سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَتَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سَلَامٌ ۝ وَأخْرُ دَعْوُهُمْ أَنْ لَعْنَةُ اللَّهِ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ [يونس: 9، 10].

సకల స్తోత్రాలూ మాకు ఈ పని చేసే అవకాశాన్ని కల్పించిన అల్లాహ్ కే చెందుతాయి. ఆయన మాకు ఈ అవకాశం కల్పించి ఉండకపోతే మేము ఈ పని చేయగలిగే వాళ్ళమే కాదు. ఓ అల్లాహ్! నీవు ఇబ్రాహీమ్ పై, ఆయన పరివారంపై ఏ విధంగా నైతే నీ కారుణ్యాన్ని కురిపించావో అదే విధంగా ముహమ్మద్ పై, ఆయన పరివారంపై కూడా కారుణ్యాన్ని కురిపించు. నీవు ఇబ్రాహీమ్ పై, ఆయన పరివారంపై ఏ విధంగానైతే శుభాలు కురిపించావో అదే విధంగా ముహమ్మద్ పై, ఆయన పరివారంపై కూడా శుభాలు కురిపించు. నిశ్చయంగా నీవు సుత్తింపదగినవాడవు. మహా ఘనత కలవాడవు. దీని గ్రంథకర్త (ఇమామ్ నవవీ-రహ్మాలై- అల్లాహ్ ఆయన్ని క్షమించుగాక) ఇలా అన్నారు: నా ఈ గ్రంథ రచన హి.శ. 670, రమజాన్ మాసం 14వ తేదీ సోమవారం నాడు డెమాస్కుస్ లో పూర్తయింది.

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ.

قَالَ مُؤَلَّفُهُ بِحَسْبِ التَّوْبَةِ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ: «فَرَعْتُ مِنْهُ يَوْمَ الْاِثْنَيْنِ رَابِعَ عَشَرَ رَمَضَانَ سَنَةَ سِتِّينَ وَسِتِّمِائَةَ بِدِمَشْقَ»

తెలుగు అనువాదాన్ని పరిశీలించే పని క్రీ.శ. 1-10- 2006 (హిజ్రీ 1427 రమజాన్ 8వ తేదీ)న పూర్తయింది. ఇమామ్ నవవీ (రహ్మాలై) గారిచే విరచితమైన ఈ అపురూప కృతిని ప్రపంచంలోని పలుభాషలు మాట్లాడే ప్రజా బాహుళ్యంలోకి తీసుకుపోతున్న తీరును చూస్తుంటే అల్లాహ్ దీనికి ప్రసాదించిన 'స్వీకృతి' ఎంత గొప్పదో విదితమవుతోంది.

తెలుగు భాషలో దీన్ని ప్రచురించాలన్న 'ట్రూత్ పబ్లికేషన్స్' వారి ఆలోచన స్వాగతిం చదగినది. ఈ బృహత్పథకానికి కార్యరూపం ఇవ్వటంలో కొండంత అండగా నిలిచిన మౌలానా అబ్దుల్ హాదీ మదనీ (బ్రిటన్), జనాబ్ ముహమ్మద్ సైఫుద్దీన్ (ట్రూత్ పబ్లికేషన్స్ చైర్మన్) గార్ల కృషికి కారుణ్య ప్రభువు ఆమోదముద్ర వేయుగాక!

